2), однако необходимо отметить, что благодаря проводимой государственной политики по поддержке высшего медицинского образования в БССР в т.ч. увеличение набора студентов в медицинские вузы, уже к концу 1950 года наметилась существенная динамика роста врачей в БССР по сравнению с 1940 годом (Таблица 3) [10, л. 50–59].

Таблица 2

Наименование медицинских кадров		Количество	
Врачи	в городах	1581	45,6% к уровню 1940 года
	в сельской местности	587	75,4% к уровню 1940 года
Зубные врачи	в городах	292	44,5% к уровню 1940 года
	в сельской местности	160	42,9% к уровню 1940 года
Фармацевты		1047	68,7% к уровню 1940 года

Примечание: медицинские кадры БССР на начало 1946 г.

Таблица 3

Наименование	1940	1950
Число врачей всех специальностей (все ведомства)	5214	7210
Обеспеченность населения врачами	5,7	9,3

Примечание: в таблице показана динамика роста врачей в БССР и обеспеченности ими населения на 10 000 чел. с 1940 по 1950 г.

Система высшего медицинского образования БССР в историческом периоде послевоенного восстановления страны всегда находилась на лидирующих позициях в структуре здравоохранения Беларуси. Высшие медицинские учреждения образования внесли значительный вклад в возобновлении работы системы здравоохранения страны. Трудовые коллективы медицинских институтов принимали самое активное участие в восстановлении лечебных учреждений, ликвидации санитарно-эпидемиологических последствий войны, подготовки кадров для системы здравоохранения страны, чем помогли решить многие проблемы практического здравоохранения послевоенного периода. Благодаря героическому труду коллективов медицинских институтов Беларуси к концу послевоенной пятилетки (1946–1950) система здравоохранения страны постепенно начала возвращаться к довоенному уровню, как и по количеству лечебных учреждений, так и по количеству медицинских кадров и общему уровню оказания медицинской помощи населению.

1. Конституция (Основной закон) Союза Советских Социалистических Республик 1977 г.
2. Высшая медицинская школа в СССР / С.Я. Чикин и [др.]. – М. : Медицина, 1973. – 187 с.
3. Государственный архив Витебской области (ГАВО). – Ф. 2853. Оп. 1. Д. 3.
4. Гісторыя Беларусі: у 6 т. / пад рэд. М. Касцюка [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва: 2000–2011. – Т. 6: Беларусь у 1946–2009 гг. / Л. Лыч [і інш.]. – 738 с.
5. ГАВО. – Ф. 2853. Оп. 1. Д. 17.
6. Национальный архив Республики Беларусь (НАРБ). – Ф. 46. Оп. 9. Д. 2.
7. ГАВО. – Ф. 2853. Оп. 1. Д. 36.
8. Седых, А. И. Санитарные последствия Великой Отечественной войны и немецко-фашистской оккупации в Беларуси / А. И. Седых // Сб. мат. VII Респ. научн. конф. Истории медицины 7-9.09.1995. – С. 14–15.
9. НАРБ. – Ф. 218. Оп. 7. Д. 17
10. ГАВО. – Ф. 2853. Оп. 1. Д. 2.

АСАБЛІВАСЦІ РЭАЛІЗАЦЫІ ПЯЦІГАДОВАГА ПЛАНА АДНАЎЛЕННЯ І РАЗВІЦЦЯ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ Г. ВІЦЕБСКА Ў 1946–1950 ГГ.

Н.А. Пятрэнка
Віцебск, ВДУ імя П.М. Машэрава

Тэматыка вывучэння пасляваеннага аднаўлення гарадоў Савецкай Беларусі апошім часам усе больш прыцягвае ўвагу даследчыкаў сваёй актуальнасцю. Гэта абумоўлена тым, што дадзены перыяд застаецца слабавывучаным, а перад навукоўцамі адчыняецца вялікае даследніцкае поле. Пры вывучэнні паляваеннага горада асноватворным накірункам з'яўляюцца пытанні рэалізацыі першых аднаўленчых мерапрыемстваў.

Репозиторий ВГУ

Мэта артыкула – выявіць асаблівасці і асноўныя накірункі рэалізацыі пяцігадовага плана ў 1946–1950 гг. па аднаўленню і развіццю г. Віцебска.

Матэрыял і метады. Аўтарам былі прааналізаваны выданні беларускіх даследчыкаў па акрэсленай тэме. Напісанне артыкула ажыццяўлялася з выкарыстаннем дакументальных матэрыялаў Дзяржаўнага архіва Віцебскай вобласці. Даследаванне грунтуецца на прынцыпах аб’ектыўнасці і гістарызму, у аснову пакладзены гісторыка-параўнальны, гісторыка-сістэмны і гісторыка-праблемны метады.

Вынікі і іх абмеркаванне. За перыяд Вялікай Айчыннай вайны жыхарам г. Віцебска былі нанесены велізарныя духоўныя і матэрыяльныя страты. На 26 чэрвеня 1944 г. у горадзе ад даваенных паказчыкаў засталося меней за 1 % ад насельніцтва, 6.4 % ад жыллёвай плошчы і 3 % прамысловых аб’ектаў, гарадская інфраструктура была поўнасцю знішчана [4, с. 41]. Галоўнай задачай кіраўніцтва і насельніцтва г. Віцебска з’яўлялася неабходнасць правядзення паскоранымі тэмпамі аднаўленчых мерапрыемстваў па адраджэнню горада. Асноўныя пытанні па рэалізацыі дадзеных мерапрыемстваў на тэрыторыі г. Віцебска вырашаліся згодна з «Чацвёртым пяцігадовым планам аднаўлення і развіцця народнай гаспардаркі БССР 1946 – 1950 гг.» [1, с. 26]. Дадзены дакумент ставіў галоўнай мэтай аднаўленне гарадскіх тэрыторый, а таксама дасягненне ўзроўню жыцця даваеннага часу.

Для каардынацыі дзеянняў на месцы быў распрацаваны «Генеральны план аднаўлення і планіроўкі г. Віцебска Белрускай ССР на пяцігоддзе 1946–1950 гг.». Дакумент быў зацверджаны рашэннем Выканаўчага камітэта Віцебскага Гарадскога Савета дэпутатаў працуючых 7 ліпеня 1947 г. [2, арк. 1]. Згодна з палажэннямі, асноўныя накірункі былі наступныя: аднаўленне і рэканструкцыя жыллёвага фонду, прамысловага комплексу і добраўрпарадкаванне гарадскіх тэрыторый. Асноўная інфармацыя па выніках рэалізацыі плана была знойдзена ў матэрыялах выканання першага пасляваеннага пяцігадовага плана і развіцця народнай гаспадаркі г. Віцебска, што ўтрымлівае справаздачную дакументацыю да чэрвеня 1951 г. [3, арк. 90].

Адным з галоўных элементаў палітыкі адраджэння з’яўлялася жыллёвае будаўніцтва. Трэба вызначыць, што аднаўленчыя мерапрыемствы ўскладняліся як з-за недастатковай колькасці будаўнічых матэрыялаў, так і па прычыне адсутнасці працоўных. У спаваздачах неаднарозова падкрэсліваецца, што план жыллёвага будаўніцтва не можа быць рэалізаваны поўнасцю. Згодна з пяцігадовым планам прадугледжвалася засвоіць 34500 тысяч рублёў, аднак рэалізавалі толькі 11553 тыясяч рублёў, што адпавядала 33.5 %. Але нягледзячы на вялікія складанасці, за пяцігоддзе было ўведзена 17483 квадратных метра жылллёвай плошчы ў цэнтральных частках і 45992 квадратных метра ў індывідуальным сектары. Пры гэтым капітальны рамонт і добраўпарадкаванне жыллёвага фонда мелі станоўчую тэндэнцыю рэалізацыі: пяцігадовым планам прадугледжвалася засвоіць 14460 тысяч рублёў, а атрымалася 11730 тыясяч рублёў, што адпавядала 81 % [3, арк. 91]. Пры рашэнні жыллёвага пытання можна заўважыць шэраг праблем з недахопам будаўнічых матэрыялаў і працоўных. Аднак, трэба падкрэсліць і павольнае павелічэнне жыллёвай плошчы, а таксама станоўчыя вынікі рамонту ацалелых будынкаў г. Віцебска.

За перыяд 1946–1950 гг. адным з асноўных накірункаў аднаўлення стала прамысловае будаўніцтва. Трэба вызначыць, што некаторыя прамысловыя будынкі адрадзіліся на мінулых месцах, а іншыя былі пабудаваныя на новых тэрыторыях. Пры аднаўленні атрымалася зберагчы даваенны профіль развіцця, накіраваны на вытворчасць лёгкай прамысловасці. Аднак, было вырашана павялічыць ролю вытворчасці прадукцыі апрацоўкі металаў, будаўнічых матэрыялаў і станкабудавання. Паказчыкі справаздачнай даументацыі па рэалізацыі запланаваных сродкаў на прамысловае будаўніцтва былі наступныя: цяжкай прамысловасці на 59 %, лёгкай прамысловасці на 95.5 %, мясамалочнай прамысовасці на 90.5%, харчовай прамысловасці на 95.5 % і станкабудавання на 100 % [3, арк. 2]. За пяць год вытворчасць цяжкай прамысловасці павялічылася з 4.7 % да 16.3 % ад усёй валавай прадукцыі горада. Валавы выпуск прадукцыі дзяржпрадпрыемствамі, а таксама мясцовай і кааператыўнай прамысловасцю быў вышэй запланаванага [2, арк. 12]. Мерапрыемствы па рэалізацыі адраджэння прамысловага сектара г. Віцебска мелі дастаткова пасяховыя вынікі. Кіраўніцтва горада актыўна падтрымлівала аднаўленне аб’ктаў прамысловасці як галоўных горадабудаўнічых фактараў.

План пабудовы адміністрацыйных, культурна-бытавых і камунальных установ г.Віцебска, згодна з запраектаваным аб'ёмам будаўніцтва за 1946–1950 гг., складаў 1659.9

Репозиторий ВГУ

тысяч квадратных метраў [2, арк. 13]. За вызначаны перыяд быў пабудаваны філіял абласной клінічнай бальніцы, колькасць ложкаў павялічылася да 293 штук, а ўрачэй да 290 чалавек. Нягледзячы на гэта назіраўся недахоп месцаў і медыцынскага персаналу. За аднаўленчую пяцігодку распачалося будаўніцтва савецкіх партыйных і грамадскіх устаноў – з'явіліся будынкі Гарвыканкама і Аблвыканкама. Па сістэме народнай адукацыі ў горадзе адчынілі свае дзверы яшчэ 4 школы, на 1950 г. ужо працавала 18. Атрымаў свой будынак і Педагагічны інстытут. Пры гэтым колькасць вучняў ў школах вырасла з 8117 вучняў (на 1945 г.) да 12765 вучняў (на 1950 г.), а ў вышэйшых і сярэдніх установах колькасць студэнтаў павялычылася адпаведна з 515 да 3600 чалавек. Гандлёвая сетка вырасла з 108 да 403 кропак, а рознічны тавараразварот вырас з 77 да 355 мільёнаў рублёў [3, арк. 91]. Нельга не заўважыць, што асноўны акцэнт у аднаўленні сацыяльнай інфраструктуры быў накіраваны на адраджэнне аб'ектаў сістэмы народнай адукацыі і аховы здароўя, а таксама грамадскіх устаноў.

Пасляваенны стан гарадской камунальнай гаспадаркі характарызаваўся поўным заняпадам і на першым этапе мерапрыемствы былі накіраваныя на ачышчэнне тэрыторый. Толькі пасля навядзення пардку пачалі рэалізоўвацца планы добраўпарадкавання і інжынернага абсталявання гарадскіх тэрыторый. На камунальнае будаўніцтва пяцігадовым планам прадугледжвалася патраціць 10325 тысяч рублёў, рэалізавана ж было 17538 тыясяч рублёў, што адпавядала 170 % ад запланаванага. У даваенным горадзе трамвайныя шляхі звязвалі прамысловыя зоны і цэнтральную частку, па-за межамі якіх фарміраваліся аўтобусныя маршруты. За вызначаны перыяд аднавілі і пабудавалі трамвайныя шляхі на 26.5 кіламетраў, а таксама запусцілі 42 вагона [3, арк. 90].

Добраўпарадкаванне сістэм забеспячэння вадою і электраэнэргіяй бачыліся аднымі з важных накірункаў аднаўленчай палітыкі. Крыніцай электраэнэргіі для горада стаў энэргацягнік запушчаны ў маі 1945 г., а з 1946 г. асноўны аб'ём энэргападачы ўзяла на сябе адноўленая БелГРЭС [1, с. 387]. За разглядаемы перыяд у горадзе ў 6 разоў была павялічана падача вады ў сетку і адноўлены 2 ваданасосныя станцыі на Пяскавацiку і Маркаўшчыне. За перыяд першай пасляваеннай пяцігодкі вялікая ўвага надавалася добраўпарадкаванню тэрыторый: былі заасфальтаваны тратуары на 13470 квадратных метраў і забрукаваны вуліцы на 88409 квадратных метраў, а таксама пасаджана 63000 дрэў і 75000 хмызнякоў [3, арк. 90]. Такім чынам, камунальная гаспадарка горада, нягледзячы на эканамічныя складанасці, стала паказваць пэўныя поспехі.

Заключэнне. Аналіз паказаў, што важнейшыя пытанні па рэалізацыі аднаўленчых мерапрыемстваў горада вырашаліся згодна з «Генеральным планам аднаўлення і планіроўкі г. Віцебска Белрускай ССР на пяцігоддзе 1946–1950 гг.» Трэба вызначыць, што першапачаткова назіраліся складанасці з рэалізацыяй плана з-за адсутнасці матэрыялаў і працоўных рук. Аднак, у гаспадарцы горада назіралася станоўчая тэндэнцыя развіцця: рост прамысловых аб'ктаў, паступовае павелічэнне жыллёвай плошчы, аднаўленне камунальна-інжынернага абсталявання і добраўпарадкаванне гарадскіх тэрыторый.

1. Витебск: Энциклопедический справочник / И. П. Шамякин (гл. ред.) и др. – Минск : БелСЭ им. П. Бровки, 1988. – 408 с.
2. Дзяржаўны архіў Віцебскай вобласці (ДАВВ). – Ф. 2207. Воп. 2. Спр. 1.
3. ДАВВ. – Ф. 2207. Воп. 2. Спр. 4.
4. Русецкий, А. В. Архитектура и градостроительство в художественной культуре Витебщины. С 1918 года и до наших дней / А. В. Русецкий, Ю. А. Русецкий. – Витебск : УО "ВГУ им. П. М. Машерова", 2011. – 180 с.

СМИ И ПОСТРОЕНИЕ КОНСОЛИДИРОВАННОЙ ДЕМОКРАТИИ

Е.Э. Рудковская, А.А. Метелица
Витебск, ВГУ имени П.М. Машерова

Влияние, оказываемое СМИ на большинство сфер человеческого бытия, стало константой современного мира. За последнее десятилетие основным полем их деятельности постепенно стал Интернет. С появлением цифровых медиа информация не только стала доступнее, быстрее доходить до потребителя, нежели при использовании в качестве технического инструмента телевидения, печатных изданий и радио, но и получила возможность оперативного об-

Репозиторий ВГУ